

SCENARIUSZ LEKCJI WYCHOWAWCZEJ DLA GIMNAZJUM NA TEMAT PATRIOTYZMU

Temat lekcji:

Patriota czy nacjonalista? Na czym polega współczesny patriotyzm?

Czas przeznaczony na zajęcia: 1 godz. lekcyjna (45 minut)

Cele ogólne lekcji:

- uświadomienie sobie przez uczniów, czym jest patriotyzm i postawa patriotyczna, kogo nazywamy patriotą w kontekście historycznym i współczesnym;
- poznanie i zrozumienie różnic między nacjonalizmem a patriotyzmem;
- zdobycie wiedzy na temat tego, czym jest współczesny patriotyzm i jak dziś można go manifestować;
- rozbudzenie i kształtowanie poczucia miłości do ojczyzny, uczuć patriotycznych, refleksji nad Polską jako miejscem, w którym się urodziliśmy i wychowujemy; rozbudzenie szacunku dla tradycji i tego, co tworzy i jednoczy naród;

Cele szczegółowe lekcji:

- uczeń:

- potrafi określić, czym jest patriotyzm i postawa patriotyczna;
- zauważa różnice między nacjonalizmem a patriotyzmem i potrafi dyskutować o tych wartościach; umie prezentować opinie i wysuwać logiczne argumenty;
- szanuje własną ojczyznę, manifestuje swoją postawę patriotyczną;
- wie, na czym opiera się współczesny patriotyzm – nie na walce z wrogami ojczyzny, ale służeniu społeczeństwu, wykonywaniu codziennych obowiązków i udowadnianiu swoim życiem, że jest się Polakiem (swoją rzetelnością, pracowitością, przestrzeganiem prawa, składaniem hołdu bohaterom, pamięcią o przeszłości i obchodzeniem rocznic historycznych);

Formy pracy:

- praca z całą klasą
- indywidualna
- w grupach

Metody pracy:

- słowna – rozmowa, burza mózgów;
- pokazowa;
- obserwacji
- rozmowa z elementami dyskusji

Środki dydaktyczne:

- kartki dla sześciu grup z fragmentami wypowiedzi i cytatów z blogów na stronie <http://www.tokfm.pl/Tokfm/14,123696,12839320,po-swiecie-niepodleglosci-jaki-jest-wspolczesny-patriotyzm.html>
- Odtwarzacz lub komputer z dostępem do Internetu, by wysłuchać Mazurka Dąbrowskiego lub Roty na stronie: <https://www.youtube.com/watch?v=wrhqBLFKxUE>
- przyniesione przez uczniów pamiątki i symbole patriotyczne
- zdjęcia symboli patriotycznych
- plansza z zapisanymi definicjami patriotyzmu i nacjonalizmu

Przebieg lekcji:

1. Wychowawca wraz z dziećmi słuchają *Mazurka Dąbrowskiego* lub *Roty*, ewentualnie innej pieśni patriotyczną (można skorzystać z odtwarzacza lub Internetu na stronie zawierającej 10 wybranych pieśni patriotycznych <https://www.youtube.com/watch?v=wrhqBLFKxUE>)

Wychowawca prowadzi krótką pogadankę o symbolach patriotycznych, które są dla nas niezwykle ważne i towarzyszyły nam przez wieki – o polskiej fladze, hymnie, godle. Ich zdjęcia umieszcza na widocznych miejscach. Stwierdza, że dziś uświadamiamy sobie fakt, że jesteśmy Polakami i patriotami przede wszystkim podczas ważnych uroczystości historycznych, spotkań na szczeblu międzynarodowym, rozgrywek piłkarskich, olimpiad. rzadko kiedy mówimy o patriotyzmie na co dzień i niewiele robimy, aby kształtować w sobie postawę miłości do ojczyzny. Nie wiemy też, w jaki sposób mamy ją rozumieć w czasach współczesnych – bez wojen, gdy świat stał się globalną wioską.

2. Dzieci zostały wcześniej poproszone o przyniesienie z domów patriotycznych symboli, pamiątek przechowywanych przez dziadków i pradziadków. Wychowawca wprowadza je w temat poprzez powieszenie przy tablicy dużej planszy z zapisanymi definicjami patriotyzmu i nacjonalizmu.

Odczytuje głośno definicję patriotyzmu, po czym prosi dwie – trzy osoby z klasy o wyjście na środek i zaprezentowanie przyniesionych przez siebie pamiątek. Dzieci krótko opowiadają o ich historii. Wychowawca zauważa, że symbole te są związane z postawą patriotycznego poświęcenia się na rzecz ojczyzny, szczególnie w okresach niewoli, np. podczas zaborów, powstania listopadowego i styczniowego, I i II wojny światowej, powstania warszawskiego. Prowadzi mini – wykład.

W trudnych latach narodowej niewoli Polacy oddawali swe życie na ołtarzu ojczyzny, walczyli o jej niepodległość, aktywnie włączali się w działalność konspiracyjną i powstańczą. Ich postawa była oparta na zasadach miłości, przywiązania do ziemi ojczystej, solidarności z całym narodem. Przez wieki przechowywano skarb ojczystej mowy, kultury i tradycji, uczono dzieci polskiego języka, choć groziły za to surowe kary, czytano polskie książki, sprzeciwiając się wynarodowieniu. Dzięki tak odważnej, bohaterskiej postawie społeczeństwa nasz naród przetrwał i doczekał się prawdziwej wolności.

patriotyzm

[łac. < gr.],

w znaczeniu ogólnym wszelkie umiłowanie ojczyzny jako miejsca swojego pochodzenia i/lub zamieszkania;

ojczyzną w tym sensie może być każda okolica lub region, do którego jednostka jest szczególnie przywiązana (w takim wypadku mówi się o patriotyzmie lokalnym i ojczyźnie prywatnej), ale ojczyzną może być również cały kraj zamieszkały przez naród, z którym jednostka się identyfikuje (ojczyzna ideologiczna), i tak bywa najczęściej rozumiana; w tym drugim przypadku patriotyzm to nie tylko sentyment, lecz również gotowość do poświęcenia się dla ojczyzny (np. oddania życia w czasie wojny), stawianie dobra swego kraju ponad partykularne interesy własne i własnej klasy, profesji, partii; tego rodzaju patriotyzm stanowi część składową ideologii wszelkich ruchów wyzwolńczych¹.

nacjonalizm

[łac. natio ‘naród’],

przekonanie, że naród jest najważniejszą formą uspołecznienia, a tożsamość narodowa najważniejszym składnikiem tożsamości jednostki, połączone z nakazem przedkładania solidarności narodowej nad wszelkie inne związki i zobowiązania oraz wszystkiego, co narodowe,

¹ <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/patriotyzm;3955049.html>

nad to, co cudzoziemskie lub kosmopolityczne; ideologia polityczna, wg której podstawowym zadaniem państwa jest obrona interesów narodowych, a jego zasięg terytorialny winien odpowiadać obszarom zamieszkanym przez dany naród.

W praktyce oznacza to albo dążenie do posiadania przez naród własnego państwa, albo (jeśli państwo narodowe już istnieje) dążenie do maksymalnego ujednoczenia jego populacji przez asymilację lub eliminację grup narodowo obcych².

3. Wychowawca odczytuje głośno definicję nacjonalizmu. Prowadzi z uczniami dyskusję na temat różnic między patriotyzmem a nacjonalizmem. Stwierdza, że polski nacjonalizm sięga korzeniami XIX w. i czasów niewoli. Właśnie wtedy wyraźne stały się dążenia do utworzenia wolnej Polski, państwa odwołującego się do wartości religii katolickiej. Ideologia ta funkcjonowała za czasów Romana Dmowskiego, teraz jest utożsamiana z ruchem prawicowym.

Zadaje pytania:

- Dlaczego postawa nacjonalistyczna może być niebezpieczna dla narodu? Jakie zagrożenia ze sobą niesie? (np. ryzyko odrzucenia wszelkich innych nacji i przyjmowania imigrantów);
- Czy uważasz siebie za patriotę? Jak wyobrażasz sobie w czasach współczesnych przejawianie się patriotyzmu?

4. Wychowawca dzieli uczniów na pięć grup, każdej grupie rozdaje kartkę z wypowiedziami na temat współczesnego patriotyzmu zaczerpniętymi z wypowiedzi na blogach i w radiu TOK FM (z cytatów fragmentów blogów i wypowiedzi na stronie:

<http://www.tokfm.pl/Tokfm/14,123696,12839320,po-swiecie-niepodleglosci-jaki-jest-wspolczesny-patriotyzm.html>):

I. GRUPA

To nie czasy na romantyczne zrywy - piszą słuchacze na Facebooku TOK FM. Iwona Romaniec:

"Być może płacenie podatków czy kasowanie biletów to zwykła przyzwoitość i przestrzeganie prawa, ale obecnie mamy taki czas kiedy to jest patriotyzm, na romantyczne zrywy jest miejsce, ale w romantycznych czasach - teraz praca organiczna i nowoczesny patriotyzm".

Anka Este:

Niech się ten patriotyzm wyraża w drobnych rzeczach. Nawet zwykłe segregowanie śmieci, sprzątanie po psie wymaga zaangażowania, myślenia o innych. A gdyby przyszła nie daj Bóg wojna będziemy się określać przez rzeczy wielkie".

II. GRUPA

Łukasz Warzecha o współczesnym patriotyzmie: to nie tylko płacenie podatków, ale żywe zainteresowanie, jak pieniądze z podatków są wydawane przez państwo. A "bez silnego i samodzielnego polskiego państwa, nie będziemy mieli osobistego szczęścia"

III. GRUPA

"Patriotyzm jako idea się dewaluuje. I słusznie" - mówi w debacie TOK FM Tymon Tymański. Jego zdaniem, dzisiaj żyjemy w czasach, w których Europa coraz bardziej przypomina Stany Zjednoczone. Mówi:

² <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/nacjonalizm;3945094.html>

"To - moim zdaniem - jest fajne. Ma to swoje dobre aspekty: nie warto bić się o pięćdziesiąt kilometrów kwadratowych ziemi, pola macierzanki wrzosu, nie warto umierać za kraj. Ale pozostaje szacunek dla swojego języka, swoich przyjaciół. Jestem patriotą, czuję się z Polską związany".

IV. GRUPA

Ja nie czuję się polską patriotką, zauważa Marie A Lund - natomiast patriotką globalną. Spełniam powinności społeczne nie tylko płacąc uczciwie podatki w krajach skąd mam dochody, ale popierając (i pracą, i pieniędzmi) prawa człowieka tam, gdzie są najbardziej naruszane, środowisko naturalne (m.in oszczędzam (energii), segreguję), ostrzegam przed bezmyślną (i opartą na przestarzałej koncepcji) nadpopulacją. Itp. A co do polskiego prawicowego tzw. patriotyzmu, to czuję się wciąż zmuszona głosować przeciw niemu... nogami, wybierając do życia inne, bardziej postępowe, kraje."

V. GRUPA

O patriotyzm zapytaliśmy też Romana Kurkiewicza, dziennikarza, który w zeszłym roku brał udział w manifestacji "Kolorowa Niepodległa", w tym roku zaś uczestniczył w marszu "antyfaszystów". Kurkiewicz ocenia stanowczo:

"To jakieś archaiczne uczucie, archaiczna postawa polityczna, generująca zachowania, które są pozbawione empatii, wrażliwości społecznej i są zawężone do tajemniczej grupy, którą nazywamy narodem. To, co dostajemy pod hasłem papki patriotycznej, to rodzaj historycznej magmy, która nas oblepia i nie pozwala nam się odnaleźć w życiu politycznym, społecznym, kulturalnym, europejskim i światowym.

VI. GRUPA

Michał Simon z Partii Zielonych napisał bardzo interesujący tekst o jego rozumieniu nowoczesnego patriotyzmu. Przekonuje, że taki patriotyzm jest społecznie zaangażowany:

"podstawowym zadaniem patrioty XXI wieku staje się aktywny i pro-wspólnotowy udział w życiu społecznym. Czyli:

-uczciwe płacenie podatków i zobowiązań społecznych;

-uczestnictwo w wyborach różnych szczebli, również bierne;

-przestrzeganie norm społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem norm prawnych;

-szacunek dla innych, bez względu na przyjmowane przez nich tożsamości;

-dbanie o jak najwyższą jakość elementów i spraw (materialnych i niematerialnych) znajdujących się w sferze ponadprywatnej;

-dbałość o środowisko naturalne;

-aktywność w obszarze szeroko rozumianej kultury;

-autentyczna troska o rodzinę;

-samorozwój intelektualny i duchowy"

Grupy wybierają swoich liderów. Zadaniem każdego lidera jest krótkie streszczenie myśli zawartej w przeczytanym tekście, wyrażenie o niej własnej opinii – ustosunkowanie się do niej i poparcie swego zdania dwoma argumentami. Cała klasa może włączać się, prosząc o głos w dyskusji dotyczącej danej kwestii.

W podsumowaniu wychowawca zapisuje na tablicy najważniejsze wnioski, które uczniowie wpisują do zeszytów:

Zadania współczesnego patrioty:

- odpowiedzialność za wspólnotę i aktywność na rzecz społeczeństwa w różnych dziedzinach (kultura, nauka, dbałość o rodzinę, przyjaciół, środowisko naturalne);
- utrwalanie i rozbudzanie w innych pamięci o wspaniałej przeszłości Polaków (uroczyste obchody świąt narodowych, duma z narodowych symboli i prezentowanie ich w odpowiednich momentach);
- troska o samorozwój;
- przestrzeganie prawa i norm społecznych; dobre wychowanie;
- szacunek dla każdego człowieka, postawy prospołeczne, wrażliwość na potrzeby ludzi biednych;
- szacunek dla języka polskiego i kultury poszczególnych regionów;
- propagowanie polskości (kultury, wrażliwości, tradycji, tolerancji); nienaganne zachowanie wobec obcokrajowców.

5. Jakimi sposobami wyrażasz w dzisiejszych czasach swój patriotyzm? – wypracowanie w domu na zadany temat.